

Tao Yuanming



Fu Baoshi (1904–1965) festménye

Tao Yuanming (陶淵明 Tao Jüan-ming), eredeti nevén Tao Qian (陶潛 Tao Csien), a legnagyobb kínai költők egyike volt, 365-től 427-ig élt. Elszegényedett hivatalnokcsalád fia volt. Kisebb hivatalokat kapott, de egyikben sem tudott megmaradni. Élete második felében hazatért szülőfalujába, ahol haláláig földet művelt, ivott és verseket írt.

Tao Jüan-ming

https://hu.wikipedia.org/wiki/Tao_J%C3%BCan-ming

http://wiki.konfuciuszintezet.hu/index.php/Tao_Yuanming

Tao Yuanming (kínai írással: 陶淵明, magyar népszerű átírással: Tao Jüan-ming, kb. 365-427) híres kínai költő. Eredeti neve Tao Csien (陶潛, Tao Qian). A császári névtabu miatt Tao Sen-mingnek (陶深明, Tao Shenmingnek) vagy Tao Csüen-mingnek (陶泉明, Tao Quanmingnek) is hívták. Ő maga Vu-liu (五柳, Wuliu) azaz „Öt Fűzfa” mesterként is emlegette magát.

Tao Jüan-ming elszegényedett arisztokrata család sarjaként született. Nagyapja, Tao Kan még miniszter volt, és a nyolc korabeli tartomány hadügyeit vezette, Csangsa kormányzóság uraként. Édesapját nyolcéves korában vesztette el, édesanyját – aki egy Keleti Csin nemesember, Meng Csia leánya volt – pedig 12 évesen.

Tao Jüan-ming néhány évig kishivatalnoki állásokat töltött be, később lemondott hivataláról és hazatért. Egy híres anekdota szerint azután vonult vissza, hogy egy cenzort küldtek az ellenőrzésére, de ő arra hivatkozva, hogy „nem hajol meg öt mérő rizsnyi fizetésért egy ilyen falusi fickó előtt”, nem fogadta őt. 406-tól, Csi Nan-ti császár uralkodása idejétől a világtól elzárkózva élt. Szung Ven-ti császár uralkodása alatt, 427-ben halt meg betegségben. A több mint 20 éves elvonulás volt Tao Jüan-ming legtermékenyebb költői korszaka.

Tao Jüan-mingtől több mint 120 vers, valamint tízegynéhány prózai írás és fu maradt ránk. Többnyire 5 szótagos sorhosszúságú verseinek fő témája a vidéki élet, a szántóföldek és kertek világa, ezért a későbbiekben a „földek és kertek” (tienjüan) költőjének hívták őt. Leghíresebb költeménye Az őszi barack-virágos forrás: Taohuaajüan (桃花源, Taohuayuan), amelyben egy harmonikus, békés, háborútól és zűrzavartól mentes eszményi világot ír le.

Műfordítók mutatója

Ágner Lajos

Benedek Marcell

Eörsi István

Faludy György

Franyó Zoltán

Illyés Gyula

Kiss Marcell

Kosztolányi Dezső

Pákozdy Ferenc

Szedő Dénes

Szerdahelyi István

Tőkei Ferenc

Weöres Sándor

Ágner Lajos fordításai

Kirándulás a Dzsú-császárok sírjához

Ágner Lajos fordítása

Ruhánk ráncán a pajkos szél nevet,
a fák lombján át dús napfény szivárog,
és így indulunk, hogy a holt császárok
sírjánál mondjunk hősi éneket.

Ma boldog minden ember: elmarad
a gond, s szemükben helye sincs a bűnnek
s úgy cseng a dal, mint hogyha kürtöt fúnak
a kristálytisza, éter-ég alatt.

Arcunkra, melyet a napfény vakít,
a bor festette bíbor függönyét.
A bölcs a mára gondol és sötét
gondjait kialussza holnapig...

Boldogság

Ágner Lajos fordítása

Ifjan ellenségem volt a poros város,
lelkem zöld mezőkre s kék hegyekre vágyott,
lábammal az erdők szűz ösvényét róttam,
s eltévedtem gyakran csallitban, bozótban...
De aztán csak mégis hivatalt vállaltam,
s bár erdőkre vágytam, rabmadár maradtam,
hivatalom kötött, az únott, az ócska,
s vágytam, mint a rabhal vágyik a folyóra,
szabadon bolyongni erdőn, réten, berken...
Múltak a rabévek s én falura mentem,
beteljesült végre hő és régi vágyam,
kis birtokom is van, s magamé a házam,
ha kisüt a nyárnap, védően befonja
árnyával a szílfá és a fűzfá lombja,
előtte barackfa s körtefa virágozik,
s túlhan a kék ködön kicsi falu látszik,
lila füst mutatja feléje az utat,
mint a dugóhúzó; dühös kutya ugat
a kis zsákuccában; a szederfa magas,
tövében, mint rekedt harcos, szól a kakas,
udvaromon gyenge fűvön jár a lábam,
s szent csend honol lelkem mindegyik zúgában;
rabmadárként éltem hajdan kalitkában,
most szememben a rét kék harmatja ragyog,
és ágról-ágra szállva, szabad madár vagyok!

A halottak éneke

Ágner Lajos fordítása

Hogy el kell mindnyájunknak egyszer
pusztulni: szörnyű rendelés!
Tegnap még vígan ittam és
párnáimon ma halva fekszem.

Testem föld és ég között lebeg,
s örökké éljen bár a lélek:
ez nem szárítja fiam édes
arcáról fel a könnyeket.

A kéj már nem süllyesztí lány
fogát belém, nem bánt a törvény,
mindegy számomra jog meg önkény,
nem űz a pénz, nem mar a vágy.

De azt az egyet szánva bánom:
hogy, míg éltem s a föld felett
sétáltam még, a nagy kupából
nem ittam soha, soha eleget!

Bornál

Ágner Lajos fordítása

Évezredek jöttek: de az erényt
becsülni nem tanulta semmi nép.
Mit bánod, hogy beszélnek, Tölts magadnak
s igyál, testvér, ha torkod bírja még.
Egy kincsed van csupán: az Élet. Azt sem
fogod meg. Illó útján elsiet.
Alkoss, gondolj, tégy, írd, faragj akármit:
mit ér a sírban már a hírneved?

Benedek Marcell fordítása

Az élet szerelmese: T'ao Yüanming

Benedek Marcell fordítása

In: Lin Yutang: *A bölcs mosoly*

Révai, 1939. 128-133. oldal

Kimutattuk tehát, hogy a pozitív és negatív életszemlélet megfelelő keverésével meg lehet teremteni a „fele-fele” harmonikus filozófiáját, amely valahol a tevékenység és tétlenség közt foglal helyet, a hiú sürgésforgás világa és a felelős élettől való tökéletes menekülés közt, - s amennyire a világ valamennyi filozófiájának segítségével megállapíthatjuk, ez a legjózanabb és legboldogabb életideál ezen a földön. Ami még fontosabb, ennek a két különböző szemléletnek keveréke lehetővé teszi a harmonikus egyéniség kialakulását, ami pedig minden kultúrának és nevelésnek elismert célja. Ebből a harmonikus egyéniségből pedig életöröm és életszeretet következik.

Nehezen tudom leírni ennek az életszeretnek sajátosságait; könnyebb parabola alakjában beszélni, vagy elmondani az élet egy igazi szerelmeseinek valóságos történetét. Ellenállhatatlanul eszembe nyomul T'ao Yüanming képe, aki a legnagyobb költő volt s legharmonikusabb terméke a kínai kultúrának. Kínában senki sem fog megcáfolni, ha azt mondom, hogy szemünkben T'ao képviseli a legharmonikusabb és legteljesebb jellemet az egész kínai irodalmi hagyományban. Nem futott meg ragyogó hivatali pályát, nem volt hatalma, nem ért el kifelé megmutatkozó eredményeket, nem hagyott ránk nagyobb irodalmi örökséget, mint egy vékony verskötetet és három vagy négy prózai tanulmányt - de azért mai napig századokon keresztül világítótorony, örök szimbólum kisebb költők és írók számára, - a legmagasabbrendű emberi jellem szimbóluma. Életében és stílusában van valami egyszerűség, amely tiszteletet parancsol s állandó szemrehányás a szípkázóbb és elfinomultabb természeteknek. Ma pedig tökéletes példaképe az élet igazi szerelmeseinek; mert a világi vágyak ellen való lázadás nem csábította teljes menekülésre, hanem összhangot hozott létre az érzékek életével. T'aoban a pozitív szemlélet elvesztette bolond engedékenységét; a cinikus filozófia pedig keserű lázadozását s az emberi bölcsesség először érte el teljes érettségét az elnéző ironia szellemében.

T'ao az én szememben a kínai kultúrának azt a sajátos jellegzetességét képviseli, amelyben az érzékek és a szellem harmonikusan élnek együtt: különös kombinációja ez a test kultuszának és a szellem követelődésének, az aszketizmus nélkül való spiritualizmusnak s az érzékiség nélkül való materializmusnak. Mert az ideális filozófus az, aki megérti a nő varázsát, de durvaság nélkül, aki szívből szereti az életet, de mértékkel él vele s aki látja a cselekvő világ sikereinek és bukásainak irreális voltát, elszakad tőle és fölötte áll, de ellenséges érzés nélkül. Minthogy T'ao elérte a szellemi fejlődésnek ezt az igazi harmóniáját, életéből teljesen hiányzanak a benső összeütközések s ez az élet éppoly természetes és erőfeszítés nélkül való volt, mint a költészete.

T'ao a Kr. u. IV. század vége felé született, dédunokája volt egy kiváló tudós tisztviselőnek, aki, hogy a lustaságot elkerülje, reggelenként elhordott helyéről egy téglarakást s délután mindig visszarakta. Ifjúkorában T'ao elvállalt valami kis hivatalt, hogy öreg szüleit támogassa, de hamarosan lemondott róla, visszatért a gazdaságba s paraszt módra túrta a földet amitől aztán valami testi bántalmakat kapott. Egy napon megkérdezte rokonait és barátait: „Nem volna jó, ha elmennék vándorénekesnek, hogy fizethessen valakit aki a kertemet gondozza?” Ennek hallatára valamelyik barátja hivatali állást szerzett neki P'engcsehből Kiukiang közelében. Mivel nagyon szerette a bort elrendelte hogy a helyi kormányzat egész birtokán olyan rizst termeljenek, amelyből bort lehet készíteni s csak felesége tiltakozására engedte meg, hogy a földek egyhatodát másfajta rizzsel ültessék be. Egy napon megérkezett a kormány kiküldöttje s T'aonak azt mondta a titkára hogy illendően felővezve fogadja a kis legényt; T'ao pedig felsóhajtott és így szólt: „Nem tudok meghajolni öt mázsa rizs kedvéért sem”. Tüstént lemondott állásáról, s megírta híres költeményét: „Oh, megyek hazafelé!” Ez időtől fogva paraszt módra élt s ismételten visszautasította, amikor később hivatalba hívták. Szegény volt s együtt élt a szegényekkel; bizonyos apai sajnálkozást fejezett ki fiaihoz intézett levelében, amiért oly szegényesen kell öltözködniök a közönséges napszámos munkáján kell végezniök. De amikor módját ejtette, hogy távollétében egy parasztyereket küldjön fiaihoz, aki segítsen nekik a vízfordás és rőzsegűjtés munkájában, azt írta nekik: „Jól bánjatok velem, mert *ő is fia ám valakinek*”.

Egyetlen gyöngéje a bor kedvelése volt. Többnyire magában élt, vendéget ritkán látott de ha valahol bor került az asztalra, leült a társasággal, még ha nem ismerte is a házigazdát. Máskor, amikor maga volt a gazda és elsőnek itta le magát, így szólt a vendégeihez: „Részeg vagyok és, álmos; elmehettek”. Volt egy húros hangszere, a cs'in, amelyen egyetlen szál húr sem maradt. Régi szerszám volt, csak igen lassan lehetett játszani rajta s csak tökéletesen nyugodt lelkiállapotban. Lakoma után, vagy ha zenei hangulatban volt azzal fejezte ki érzéseit, hogy simogatta és tapogatta ezt a húrtales hangszert, „Élvezem a zene illatát; mi szükségem van a húrok hangjaira?”

Alázatos volt, egyszerű és független s rendkívül óvatosan válogatta meg társaságát. Egy Vang nevű magasrangú tisztviselő, aki nagy bámulója volt, szeretett volna összebarátkozni vele, de igen nehezen férközhetett hozzá. T'ao a legtermészetesebb hangon azt mondta: „Megmaradok magamnak, mert nem vagyok társaséletre teremtve s itthon ülök betegségem miatt. Éppenséggel nem azért cselekszem így, hogy előkelőségemmel és zárkózottságommal hírnévre tegyek szert”. Vang tehát kénytelen volt összeesküvést szőni egy barátjával, hogy megláthassa; a barát dolga az volt, hogy rábírja otthona elhagyására hívja meg lakomára s hozzon létre egy véletlennek látszó találkozást. T'ao félúton megállt egy házikónál, ahol borral kínálták. Felragyogott a szeme, vígan leült inni s ekkor Vang, aki a közelben rejtőzködött, előjött, hogy találkozzék vele. T'ao oly boldog volt, hogy ottmaradt s elbeszélgetett vele egész délután, megfélekedve a barátja meghívásáról. Vang látta, hogy nincs cipő a lábán s alárendeltjeinek megparancsolta, hogy készítsenek neki egy pár cipőt. Amikor ezek a kishivatalnokok a mértékét kérdezték, kinyújtotta lábát s felszólította őket, hogy vegyenek mértéket róla. Azután, valahányszor Vang látni akarta, várakoznia kellett az erdőben vagy a tó körül, hogy véletlenül találkozhatnék a költővel. Egyszer, amikor

barátai bort készítettek, vászonturbánját használták szűrőnek s a bor leszűrése után T'ao ismét feje köré csavarta a turbánt.

A nagy Lusan hegységben, amelynek lábánál lakott, kiváló Zen buddhisták nagy társasága élt s vezetőjük, egy kiváló tudós, megpróbálta rávenni, hogy csatlakozzék a Lótusz-társasághoz. Egy napon vendégségbe hívták s azt a föltételt szabta, hogy engedjék inni. Megengedték neki, bár ez a buddhista törvények megszegése volt s elment középük. Hanem amikor arra, került volna a sor, hogy aláírja nevét, mint a társaság tagja, „összeráncolta homlokát és elsompolygott”. Ebbe a társaságba olyan nagy költő, mint Hszieh Língyün hiába sóvárgott, nem tudott bejutni. Hanem az apát még mindig kereste T'ao barátságát s egyszer meghívta, hogy igyanak együtt egy másik, nagy taoista barátjával. Hárman voltak tehát; az apát, aki a buddhizmust képviselte, T'ao, aki a konfucianizmust s a másik barát, aki a taoizmust képviselte. Az apát egész életére megfogadta volt, hogy napi sétáiban sohasem megy túl egy bizonyos hídon, de egyszer, amikor a másik baráttal együtt hazakísérték T'aot, úgy elmerültek a beszélgetésbe, hogy az apát észrevétlenül átment a hídon. Amikor figyelmeztették, mind a hárman elkacagták magukat, A három kacagó öregember esete népszerű kínai festmények tárgya lett, mert három gondtalan bölcs lélek boldogságát és jókedvét szimbolizálta s egyben három vallás képviselőit, akiket egyesít a humor.

Így élt és halt meg T'ao, a gondtalan, szabad lelkiismeretű szerény parasztköltő, a bölcs és vidám öregember. De vékony verskötete, az ivásról meg a pásztoréletről, három vagy négy tanulmánya, fiához intézett levele, három áldozati imája (köztük egy önmagához) s egy-egy hagyományként fennmaradt megjegyzése a harmonikus életnek olyan lángelméjére vall, amely eljutott a teljes természetességig s mindmáig nem múlta fölül senki. Ezt a nagy életszeretetet fejezte ki abban a versében, amelyet a 405. esztendő egy novemberi napján írt, amikor elhatározta, hogy leteszi közigazgatási hivatalának terheit.

„Oh, megyek hazafelé! Miért is ne mennék haza, amikor földjeimet és kertemet benőtte a gyom? Lelkemet testem jobbágyává tettem: miért sopánkodnám hiába, miért bánkódnám egyedül?

Nem bánkódom a múlton és nekiindulok az előttem. álló útnak. Nem tévelyegtem el messzire s ma tudom hogy helyes úton járok, ha tegnap tévedtem is.

Könnyedén ring és siklik a csónak, kedvesen libeg-lobog a ruhám. Egy arrajárótól kérdelem az utat s bosszankodom, mert homályos az alkony.

Amikor házam öreg tetejét megpillantom, az öröm meggyorsítja lépteimet. Cselédek állnak ott és köszönnek s az ajtóban várnak gyermekeim.

A kerti ösvényt fölverte a dudva, de van még krizantém s van még fenyő! Megfogom legkisebb fiam kezét s az asztalon ott áll a boros serleg!

Megtöltöm magamnak a serleget s boldogan látom az udvarra behajló ágot. Mélységes elégedettséggel nézek ki a déli ablakon s látom, hogy kényelmes séta esik azon a kis helyen.

A mindennapi sétán meghittebbé, érdekesebbé válik a kert. Mit bánom én, ha nem kopogtat senki az örökké zárt ajtón! Békésen sétálok pálcámat hordva s meg-megállok, hogy a kék égbe nézzek.

Hegyi rejtekükből céltalanul sétálnak elő a felhők s a vándorlásukba belefáradt madarak otthonukra gondolnak. Aztán sötéten nyúlnak el az árnyak, hazakészülök magam is, de még simogatom a magános fenyőket s kószálok körülöttük.

Oh, megyek hazafelé! Hadd tanulom mostantól fogva a magános életet. A világ meg én nem vagyunk egymásnak valók s miért forognék körbe, mint aki keresi, amit meg nem talált?

Beérem a magamszűrűek társalgásával s lesz muzsika meg könyv, hogy az órákat elúzzem. Eljönnek hozzám a gazdák, elmondják, hogy itt a tavasz s lesz munka a nyugati tanyán.

Az egyik fődött szekereket rendel; a másik kis csónakban evez. Néha felkutatunk csöndes, ismeretlen tavakat, néha meg meredek, göröngyös dombokra mászunk föl.

Itt boldogan nőnek a csudálatos zöld fák s forrásvíz bugyog fel halk csörgedezéssel. Bámulom, hogy nő s virágzik minden, a maga évszaka szerint s érzem, így járja körét az én életem is.

Elég! Meddig őrzöm még halandó alakomat? Miért ne fogadnám az életet úgy, ahogy jó s miért sietnék törtetve, mint akit útra küldtek?

Gazdagságot, hatalmat nem kívánok, az istenek tanyája pedig elérhetetlen! Egyedül szeretnék elmenni egy szép reggelen, vagy talán pálcámat a földbe szúrva gyomlálni és feltörni a földet.

Vagy verset írnék egy tisztavízű patak partján, vagy talán fölmásznék a Tungkao tetejére s egy hosszút kiáltanék. Elégedetten élnék és halnék meg így s kérdezősködés nélkül, örömmel fogadnám az ég akaratát."

T'ao „menekülőnek” is lehetne tekinteni, de nem volt az. Csak a politika elől igyekezett menekülni, nem az élet elől. Ha logikus lett volna, elhatározhatja, hogy egészen elmenekül az élet elől s buddhista szerzetessé lesz. De T'ao nagy életszeretettel nem fért össze az a szándék, hogy egészen elmeneküljön előle. Feleségét és gyermekeit nagyon is valóságos lényeknek érezte, kertje, az udvarán áthajló ág s a magános fenyők, amelyeket megsimogatott, - mindezek nagyon is vonzották s mert nem logikus volt, hanem okos ember, hát ragaszkodott is hozzájuk. Ez a pozitív, de észszerű állásfoglalás az élettől szemben juttatta el az élettől való harmónia érzéséhez, amely kultúrájának jellemző vonása volt. Ebből a harmóniából származott a kínai költészet legjava. A föld szülötte volt s gondolkozásának végső következtetése nem az, hogy meneküljön előle, hanem „egyedül elmenni egy szép reggelen, vagy talán pálcáját a földbe szúrva gyomlálni és feltörni a földet”. T'ao egyszerűen visszatért gazdaságához és családjához. A vég nem lázadás volt, hanem harmónia.

Eörsi István fordításai

Elköltözés

Eörsi István fordítása

1

E déli faluban akartam lakni,
s a lakhely felől még jóslat se kellett.
Mondták: itt egyszerű s őszinte nép él,
a boldog napokat náluk lelem meg.
Jó egy esztendeig vágyódtam erre,
s valóra váltottam végre e tervet.

Mért legyen tágasabb szegényes viskóm?
Van itt elegendő hely gyékényemnek.
A szomszédok néha meglátogatnak,
s a régi időkről szép szavak esnek.
Írásművek becsét együtt latoljuk,
s együtt fejtjük meg a kétes értelmet.

2

Szépen telik itt el tavaszom-őszöm
költeni megyek a hegy tetejére.
Mindegyik kapunál megszólítgatnak,
Akinek bora van, hív vendégségbe.
Munka után kiki megtér a mezőről,
ha időm van, vágyom társak körébe,
ruhámba bújok s már vár sok barátom,
s beszélnek, kacajnak sohasincs vége.
Sohasem megyek el ezután innen.
Van-e, aki ennél bölcsebben élne?
Étel s ruha nélkül ember nem élhet -
két kezem munkája nem vihet jégre.

Cím nélküli versek

Eörsi István fordításai

1

Életünknek nincs gyökere-szára,
csupán mint szélben út pora, lebben.
Szerte csapódik szökve-pörögve,
de nem kell mindig szállni szelekben.
Testvérré válhat bárki e földön,
még hogyha nincs is közös ős egy sem.
Boroskancsóhoz gyűljön a szomszéd,
ha örömünk van, hadd örvendezzen!
Legszebb éveink nem térnek vissza -
egy nap két hajnal hogy is lehessen?
Igyekezzünk hát, ha a perc csábít -
az idő nem vár - jó s tovarebben.

2

A napot rejtik nyugati bércek,
tisztá hold ül ki keleti dombra;
tízezer mérföld messze sugárzik,
a levegős tér most csupa pompa!
Párnám-gyékényem hideg az éjben,
szobámba árad a szelek sodra!
Idők múlását idézi bennem -
hosszú az éj s már el nem alszom ma.
Beszélni vágnék, de nincsen társam,
árva árnyammal bukok a borba!
Napok, hónapok elhagyogatnak,
becsvágyam bárcsak elértem volna!
Ez jár eszemben s búsong a szívem,
egész éjszaka lázban dobogva.

5

Emlékszem: ifjú s erős koromban
szívem örömmel ok nélkül telt el.
Vad becsvágyam négy tengeren átnyúlt,
s messzire szárnyalt képzeletemmel.
Hónapok, évek semmibe tűntek,
szívem is immár más ütemet ver.
Ha okom van rá, sincs örömöm most,
egyre növekvő örök bú terhel.
Lassan hanyatlik életerőm is,
napom is más, mint valaha, egyszer ..
Tűnik a barlang mélyén a csónak,
engem is elvisz, nincs ezellen szer.
Mekkora út vár rám ezután még?
Hol vetek horgonyt, mely nem ereszt el?
Jaj, minden percet sajnáltak hajdan -
e gondolattól félek ezerszer.

8

Földet, eperfát el sose hagytam,
nem vágytam ülni hivatalokban.
Magam dolgoztam, meg se pihentem,
szecsán is éltem, sokat vacogtam.
Sosem akartam hájasra hízni,
ha rizsem megvolt, már boldog voltam.
Durva szövetben járkáltam télen,
nyáron meg jó ha durva vászonban.
De néha ezt sem tudtam elérni -
ó, jaj milyen sok szomorú gond van!
Valamit minden ember akarna -
úttalan útra csak én jutottam.
Ez hát a törvény- mit is tehetnénk?
Leljünk öröme egy kupa borban!

Kirándulás a Csou-család sírjaihoz, a ciprusok alá Eörsi István fordítása

Az idő ma pompás, tisztán peng a húr,
a fuvolák búgnak, gyönyörű zene.
Megindít e ciprus alatt nyugovó,
örvendeznünk kell, ha itt az ideje.
Tiszta ének hangja terül szerteszét,
szépül a sok orca, mert bor festi be.
A holnapról tudni mitsem akarok -
elmondtam, hogy mit rejt keblem belseje.

Temetési ének

Eörsi István fordítása

1

Aki él, arra úgyis halál vár,
nem sorscsapás a korai vég sem.

Este még ember voltam, akár ti,
ma már a lelkek sorába értem.
Szellemem szerte kóborol immár,
s itt fekszik testem aszott-fehéren.
Lányaim sírva szólítgatnak most,
síró barátok kezét nem érzem.
Nyerés és vesztes nem érdekel már,
illő s nem illő egyremegy nékem!
Ki tudja majdan, ezer ősz múlva,
mi volt szégyenem és dicsőségem?
Csak azt sajnálom, hogy elég sok bort
nem tudtam inni, ameddig éltem.

2

Valaha nem volt inni borocskám,
most meg a kelyhek csordultig vannak.
Ó, mikor érzem ismét az ízét?
A finom borra ül pirosas hab.
Hússal is rakva a hosszú asztal,
rokonaim meg gyászban siratnak.
Nézném őket s nincs fény a szememben,
szólnék - s a hangok szájamba fagytak.
Magas csarnokban aludtam régen,
most e vad réten lelek nyugalmat.
Kapumon egyszer reggel kiléptem,
s tagjaim sötét éjbe zuhantak.

3

Hogyan burjánzik a sűrű, vad fű,
a fehér nyárfák hogyan susognak!
Midőn a város szélére vittek,
tombolt és dúlt az őszevi, zord fagy.
Köröskörül nincs emberi lakhely,
csak a sírok, mik felmagasodnak.
Nyerít egy ló, míg felnéz az égre,
a szelek zúgva-zengve zokognak.
Sötét szobám már örökre zárva,
ezer év múlva sincs nekem holnap!
Ezer év múlva sincs nekem reggel,
bölcességemmel mihez is fogjak?
Akik kísérték végső utamra,
másnap azok már mind otthon voltak.
Rokonaim tán búsabbak kissé,
mások bevégezik már a komor dalt.
A halott elmegy - hová visz útja?
Itthagynom testem hegynek és dombnak.

Ének a hazatérésről

Eörsi István fordítása

Hazamegyek, vágyam hazavon!
Mielőtt a földet-kertet belepi a gyom!
Szívemet a testem rabjává tettem,
de tovább miért is túrjem bánatom?
A multakat már nem változtathatom meg,
de a jövődőt még alakíthatom.

A tévelygés útján nem jutottam messze,
ma van igazam s nem tegnap, jól tudom.

A csónak mind messzebb ring a könnyű szélben,
lengeti ruhámat gyöngéd fuvalom.
Utazóktól kérdem: mily út áll előttem,
s bánt, hogy gyenge még a nap e hajnalon.

Megpillantom régi kalyibám!
Máris futok felé boldogan.
Szolgák jönnek elélem örömet,
kicsiny fiam vár a kapuban.
A krizantém s a fenyő a régi,
de az ösvény virul gyomosan.
Kisfiammal belépek a házba,
s lám, a kupám borral teli van.
Töltögetek, nézem az udvari fákat,
s arcomra derűs kedv sugara suhan.
A déli ablakba támaszkodom büszkén,
testem nyugodt, könnyű, indulattalan.

A kertben sétálok naponta örömmel,
s kapum, bár megépült, mindig zárva van.
Nádbottal kezemben járok, meg-megállok,
kémlelem a távult hosszán, gondosan.
A fáradt madár is tudja, hova szálljon,
csúcson ül a felleg örök-biztosan.
Gyöngébben sugárzik már a lebukó nap,
állok egy fenyőnél mozdulattalan.

Hazamegyek, vágyam hazavon!
Nem vándorlok többé, nem ismerkedem.
A világ megy jobbra, én ballagok balra,
tovább mért kocszinék, szegény idegen?
Szeretek baráti körben beszélgetni,
gondomat oszlatja könyvem, hangszerem.
A parasztok hírüldadják a tavaszt,
s kezdődik a munka már a földeken.
Van, ki baldachinos kocsjába ül be, van,
ki maga evez inkább kecsesen.
Kies helyen járok, vízmosások mélyén,
vagy sziklákat mászok, át a nagy hegyen.
A fák örvendezve várják virulásuk,
a forrás megindul - öröm énnékem,
hogy minden dologra sor kerül időben,
s életem változó árját élvezem.

Erre vágyom, semmi másra!
Ha csak testemre hagyatkozom,
meddig bírok élni itt vajon?
Mért nem inkább a szívemnek szavát követem?
Miért sűrűgök? Tétova lelke hova von?
Gazdagságra, nemességre,
sem a „lelkek falujába" nem vágyakozom.
Szeretek szép reggel egyedül sétálni,
s gyomlálgatni néha, letéve botom.
A keleti dombon vígan füttyörészek,
verset költök erdős patakpartokon.
Ős törvényt követve térek a halálba,
ámde addig az örömök borát kortyolom.

Faludy György fordításai

Az üres csónak

Faludy György fordítása

Az üres csónak kecsesen, nyugodtan
siklik le az öröklét vizein.
Most kezdődött az év s az állatöv már
félkört írt le a csillagok között.
A déli ablakban minden virágzik;
az erdő sűrű s vadzöld északon.
Múló eső hull időtlen tavakba,
lágymély szellők borzolják a hajnalt.
Ki jött, el is megy. Ne harcolj a sorssal,
úgyis hiába. Maradj önmagad,
s ne add fel, könyöködre támaszkodva
azt a kerek egészet, aki vagy.
A váltakozó áramlás hol tiszta,
hol zavaros, de szabadságodat
nem érinti. A magas hegycsúcsokról
perspektívád jóval keservesebb.

Retrospektíva

Faludy György fordítása

Nem érdekelt a világ, amíg fiatal voltam,
csak lantommal törődtem s könyveimmel,
rosszul szőtt vászon ingemet szerettem
s nem bántott a korgó gyomrú nyomor.
Aztán eljött a változások napja:
nyeregbe szálltam és az országúton
kószáltam, s míg málhámat összeraktam,
szétdobáltam könyvtekerceimet.
Búcsút mondtam kertemnek s a mezőknek.
Magános csónak, mikor beleolvad
a messzeségbe. Szüntelen peregnek
gondolataim az otthonról, akár
fónál az orsón. Milyen messze jártam,
hány ezer lit tettem meg fel a hegynek,
le a dombokról! Szívem ott maradt
házamnál az erdők közt, a tavaknál.
Meggényenítenek a szálló felhők,
s a magasban repülő madarak.
Elpirulok, ha surranó halat
látok a vízben. A tökéletes
ideált itt hordom mélyen magamban,
külső jelenség engem soha tőle
el nem téríthet és természetem
sugallatát kívánom most követni:
hadd térjek haza remete-kunyhómba.

Borivás

Faludy György fordítása

Az őszi krizantémok olyan gyönyörű szépek!
Csokrot szedek belőlük, ingujjam harmatos,
s aztán, hogy gondjaimon túltegyek,
a virágokat, magamat és minden
gondolatomat borban úsztatom.
Egyedül vagyok, töltök, s hogy megittam,
a kancsó önmagától tölt nekem.
A nap leszállt, elcsitul minden mozgás,
csak a madarak szállnak még haza.
Balkonomon gőgösen fütyörészek,
mert megtaláltam életem értelmét.

Orchidea

Faludy György fordítása

Orchidea udvaromon. Megtartja
jó illatát, amíg a szél kiszívja
kelyhéből. S akkor a magános
virág kitekint a gyomok közül.
Ki ragaszkodik útjához, eltéved:
őrizd meg eszedet, hogy célhoz érh.
Fordulj befelé. Hogyha lenyilasztál
minden madarat, dobd el ijadat.

Bordal

Faludy György fordítása

Vendég lakik testemben.
Kettőnk életmódja nem azonos egészen:
egyikünk mindig részeg,
a másik józan és rendkívül éber.
Ittasan bóbiskolva avagy ébren,
nagyokat szoktunk nevetni egymáson
s beszélgetünk, bár látom,
hogy nem ért engem, ahogy én sem értem.
Konvenció, illem, dicsőség, érdem:
ezek nagy marhaságok.
Légy közönyös, de kényes
és vesd meg a világot,
sajátítsd el a végső bölcsességet,
s ne törődj önmagaddal.
Figyelj ide, vén részeg:
ha haldoklik a nappal:
hozasd be, s gyújtsd meg szép lassan a mécset.

Az évszakok múlása

Faludy György fordítása

Reggelenként és alkonyat után
szerény házamban pihenek.
Kertemben virágok és gyógyfüvek.
Fák s bambuszok vetnek árnyékot rám,
széphangú lant hever az ágyamon,
félkancsó karcos bor az asztalon.
A császárok eltűntek nyomtalan:
én itt vagyok még, búsan s egyedül.

Részegségemet mentegetem

Faludy György fordítása

Hajam hull, bőröm ráncos,
a fogam kiesik.
Öt fiam van. Az írást
rühelli mindegyik.
Á-su most volt tizenhat:
lusta, mint a számár.
Hszüán biflázik este
s másnap nem tudja már.
Jáng és Cuán, az ikrek
tizenkét évesek.
Egyik sem kapiskálja,
hogymennyi kétszer egy.
Tung-cu, legkisebb sarjam,
nyolc lesz május hava
végén: őt nem érdekli
semmi, csak a zaba.
A Magas Ég így bánt el
velem. Csoda-e, hogy
kupámat teletöltöm,
s folyton kurjongatok?

Franyó Zoltán fordításai

Krizantémok

Franyó Zoltán fordítása

A krizantémok késő díszben égnek;
Letéptem párat ott a kert zugában,
S a harmatgyöngyös, szűz virágpihének
Mély illatában csendben iddogáltam.

A nap leszáll, az állatok nyugosznak;
Alvó madárraj álmát őrzi lelkem. -
Itt túl vagyok már börtönén a Rossznak
S a gondtól messze új életre leltem.

„A hegyek és tengerek könyve” olvasásakor Franyó Zoltán fordítása

Már itt a nyár. Fűvek, virágok, fák csiráznak,
Vad repkény fut körül falán a kerti háznak.
A sok vidám madár trillázva énekel,
És meghitt házikóm megint új létre kel.

A szántás és vetés már kész volt tegnap éjjel.
S én könyveim közé bújok mély szenvedéllyel.
Világ zajától, óh, be távol élek itt,
Egy-két barát akad, ki néha még benyit.

Jó bort hozok nekik, mely bódít, mint az álom,
S a kertem mézlevű gyümölcseit kínálom.
Kelet felől finom, halk zápor permetez,
S arcunkba frissítő, hús szellőt kerget ez.

Ha olvasom, miként utaztak öt királyok,
S "A tengerek s hegyek könyvé"-re rátalálok,
Tekintetem előtt kitárul föld meg ég, -
Igaz gyönyörhöz, óh, egyéb is kell-e még?

Illyés Gyula fordítása

Iddogálok

(Szemelvény)

Illyés Gyula fordítása

Házat az emberek közt építettem,
De nem zavar kocsi- s pataszaj,
- Hogyan maradt távol mind a baj?
Ha távol a szív, menedékhely minden.
Egy-egy krizantémért kezem lenyul.
Nézem csöndesen a Déli Hegyet.
Az est, a lég, a csucs - szebb már nem is lehet.
Madarak szállnak hangtalanul.
Igazinak érzem az életet
elmondhatatlanul.

Kiss Marcell fordításai

Egy korai kínai klasszikus - Kiss Marcell portréja Tao Yuanmingről, a remeteköltőről

<https://1749.hu/fuggo/essze/kiss-marcell-tao-yuanming-egy-ismeretlen-kinai-klasszikus-1.html>

Krisztus után 395-ben keleti és nyugati részre bomlott a Római Birodalom, és már létrejöttével megkezdődött a Nyugatrómai Birodalom nyolc évtizedig tartó, a „barbár”

népekkel dacoló haláltusája. Ugyancsak 395-ben sokezer kilométerrel keletnek egy Tao Yuanming nevű, huszonkilenc éves, tehetősnek éppen nem mondható hivatalnok családból származó kínai fiatalember megkapta első kormányzati megbízatását, és a Jin-dinasztia kormányzatának szertartásokért felelős hivatalnoka lett egy majd' négy évszázadon át tartó instabil, egymással versengő, rövidéletű dinasztiák küzdelme meghatározta időszak közepén – az első kínai császár Qin-dinasztiáját követően, a négyszáz évig uralmon lévő Han-dinasztia bukása után kétszáz évvel, néhány évig uralkodó császárok, háborúk, árulások és bizonytalanság éveiben.

Tao Yuanming első hivatalnoki megbízatását még négy követte, míg negyven évesen úgy nem döntött, hogy visszavonul, vidékre költözik, és a hátralévő éveit földműveléssel, a klasszikusok tanulmányozásával, ivással és verseléssel tölti.

A „remeteköltő”, ahogy később nevezték, kivonta magát ugyan az udvari intrikákból, és lemondott a korrupt meggazdagodás lehetőségéről, de azért inkább jólétben, mintsem nélkülözésben élte le az utolsó két évtizedét öt fiával és második feleségével (harmincegynéhány éves volt, mikor az első meghalt) „nyolc- vagy kilenc szalmatetős szobás” házában.

Tao Yuanming fennmaradt szövegei tanúbizonysága szerint megvalósította azt, amire a következő majd ezerévszáz év során a bürokratikus harcokba belefáradt kínai hivatalnokok százezrei vágytak: egy nyugodt, tiszta, kedélyes életet. Vidékre költözni, távol a várostól, közel a természethez, de egy olyan helyen, ahol a barátok és szomszédok meglátogathatnak, hogy italozzunk, és verseljünk velük.

Mert hiszen Tao Yuanming nem vált volna a kínai irodalom egyik utánózhatatlan kulturális hivatkozási pontjává, ha ráadásul, és a mi szempontunkból mindenekelőtt, nem írt volna nagyon jó verseket, sallang- és közhelymentes, elsőre felismerhető, de mégsem modoros stílusban. Olyan stílusban, amit utánózni sem érdemes, mert az epigon azonnal önmaga paródiájává válik.

Tao Yuanming arról írt, ami körbevette (a természet és a természetből kihaló közvetlen környezete), és arról, amiről lemondott (hivatalnoki karrier és a város nyüzsgése), úgy, hogy közben a társadalom és a világ rendjével, és mindenekelőtt az elmúlással kapcsolatos filozófiai (konfuciánus, buddhista és taoista) gondolatok motoszkáltak a versei hátterében.

Tao Yuanming (a kínai költő által már felnőtt korában választott Tao Qian néven) három verssel szerepel Kosztolányi Dezső *Japán és kínai versek* című, 1931-ben megjelent kötetében, és természetesen az 1967-ben kiadott *Klasszikus kínai költők* című antológiába is belekerült – összesen huszonegy verse a több mint százharminc szövegéből. A hozzá képest négyszáz évvel később élő nagy Tang-kori kínai költőtriádstól – Li Bai (Li Taj-po), Bai Juyi (Po Csü-ji) és Du Fu (Tu Fu) – eltérően önálló kötete sohasem jelent meg magyarul. Nem túlzás, hogy nevét Magyarországon legfeljebb a klasszikus kínai irodalommal foglalkozó egyetemi órákon említik meg, és életműve majdhogynem teljesen ismeretlen.

Visszatérni, kerten-mezőn élni

Kiss Marcell fordítása

1

Nem követtem fiatalon a megszokott ritmust,
Természetem szerint a hegyek közé vágytam.
Hibáztam, és porhálóba gabalyodva,
Már el is suhant tizenvalahány évem.

A rab madár régi ligetére vágyik,
A tó hala egykori mélységére gondol.
Parlag földet törtem a déli vadonban,
Egyszerűségem őrizve tértem vissza kertre-mezőre.
Szögletes lakom tizenegynéhány *mu*,
Nyolc vagy kilenc szalmatető szoba.
Szilfa és fűz vet árnyékot hátsó ereszemre,
A nagyterem előtt barackok és szilvák.
Homályos távolban az emberi falvak,
Vastag füst ül meg fölöttük.
Kutya ugat a sikátor mélyén,
Eperfán ülve kakas rikolt.
Tiszta, békés a portám,
Üres szobámban nyugodtan elidőzöm.
Sokáig voltam kalitkában,
De visszatértem most a természethez.

2

Kevéssé foglalkoztatnak az emberek dolgai itt vidéken,
Alig-ösvényen nem látok kereket és hámot.
Az izzó nap elterül szerény kapumon,
Üres szobában eloszlik a poros gondolat.
Azért időnként a parlag földön, mellékúton,
A fűvet félretolva még emberekkel jövök-megyek.
Mikor összefutunk, nem okoskodunk,
A növekvő eperfáról és kenderről beszélgetünk.
Bizony minden nap nő az eperfám,
Vele szélesedik a földem.
Azért félek, hogy beköszönt a fagy, a jégeső,
És úgy szárad el, mint a dudva.

3

Babot vetettem a déli hegy tövébe,
Burjánzik a gaz, vékony a bab szára.
Hajnalban kelek, hogy gyomláljak,
Holdfényel a kapámon térek haza.
Szűk az ösvény, magasak a fák,
Esti harmat áztatja ruhám.
Nem bánom, hogy vizes mindenem,
Csak vágyamnak ne legyen akadálya.

4

Régen jártam már a vad vidékeket,
Örültem a hatalmas erdei vadonnak.
Megragadom fiaim, unokaöcséim,
Bozótoson át megyünk a romokhoz.
Elidőzünk a buckák és sírhalmok között,
Emberek éltek itt egykor.
Kutak és tűzhelyek maradványai,
Eperfa és bambusz korhadt csonkjai.
Tűzifát gyűjt valaki,
Mi lett velük, kérdezem.
Meggaltak, semmi sem maradt utánuk,
Fordul felém a gyűjtögető.
Egy nemzedék csak, és új a királyi ház, új piac épül,
Nem üres fecsegés, amit mond.

Az ember élete káprázatmód változik,
Majd végül a semmibe tér.

5

Magányos szomorúan térek vissza,
A bozótos kanyargós ösvényét követem.
Tiszta, sekély a hegyi patak,
Megmoshatnám benne a lábam.
Leszűröm újborom,
Csirkét vágok, áthívom szomszédom.
Lement a nap, sötét a szoba,
Rőzsém tüze lesz a gyertyánk.
Eljő a vidámság, majd siratjuk, hogy rövid az éj,
Már megint feljött a nap.

Hazatérő madár

Kiss Marcell fordítása

1

Huss, huss, hazatér a madár.
Reggel az erdőbe röppen,
Messze túl a nyolc irányon,
Közeli felhős csúcsra ül.

Nem jön érte könnyű szellő,
Szárnyát tárja, vágyát úzi,
Társait nézi, csiripel,
Tiszta árnyék lesz rejteke.

2

Huss, huss, hazatér a madár.
Égbe szárnyal, tovarepül,
Mégsem vágyik vándorlásra,
Ha erdőt lát, szíve repes.

Felhőbe futva bucskázik,
Csiripel és haza is tér.
Bizony hosszú a messzi út,
Mégis őrzi az örömét.

3

Huss, huss, hazatér a madár.
Erdőbe ér, bizonytalan.
Az egekre gondol talán?
Régi fészket látva örül.

Sehol sincs már neki társa.
Mégis összecseng minden hang.
Az esti, friss levegőben
A messzi távolba gondol.

4

Huss, huss, hazatér a madár.
Hideg ágon szárnyát hajtja,
Erdőszélen innen marad,
A fák tetején alszik el.

Hajnali szél hűvöse kél,
Boldog hangok kavarnak.
Hol lövik ki azt a nyilat?
Fáradt madarunk rá se ránt.

Kosztolányi Dezső fordításai

Vándorlegény

Kosztolányi Dezső fordítása

Sok évnek előtte
csak fölkeredtem.
A Tengerig értem,
folyton verekedtem.
Beh hosszú, nagy út volt
s a díja mi gyatra,
hány vad, viharos víz
feküdt az utamra.
Mért mentem is egykor,
mért mentem el innen?
Csak mert fene éhség
morgott beleimben.
Dolgoztam is egyre,
hogymint a bendőm:
volt is kenyérem már,
de nem elegendőm.
Végtére beláttam,
így élni sem élet.
Hát most hazajöttem
s koplalva henyélek.

Árvíz

Kosztolányi Dezső fordítása

Száguld a felhő, vastag, tömzsi tömlő,
csöpög az eső, éjjel-nappal ömlő.
Nyolc tartományban víz és köd esik,
egy megvadult, sötét folyó a sík.
Barátjaimra gondolok. Borom van.
Hát csak iszom keleti ablakomban.
Az ég a lucskos földdel összefoly.
Kocsi, hajó, dereglye, komp sehol.

Idill

Kosztolányi Dezső fordítása

Árnyékos erdő bólogat itt szembe házikóm előtt,
nyár végivel ez ád nekem híves, nyugalmas pihenőt.
A déli szél csatlós gyanánt rohan a múltó nyár után,
belém-belém csimpaszkodik, buggyosra fujja a ruhám.
Itt nem kötöz béklyó-bilincs, aztán időm is volna sok,
ha fölkelek, lantot verek, könyvekbe bújok, olvasok.
Kertemben a salátafőn hajnalnak csillog harmata,
van gabonám is, tavalyi, padlásomon egy garmada.
Józsanság és mérték vezet, sose vétkeznék ellene,
mi az "elég"-en túl vagyon, nekem ingyért se kellene.
Megőrölöm a kölesem, hordókba fejtem a borom,
mikor virággját hányja föl, töltök magamnak olykoron.
Mellettem apró gyermekek vigan gagyogva játszanak,
meginduló csöpp nyelvükön bolondosan-édes szavak.
Így lettem újra boldog itt, elégedett és fiatal,
régem feledtem, mi a rang, kitüntetés és hivatal.
Egy messze felhőt nézek én, hogy szívem kedvvel töltse meg:
földig borulva tisztelem a régi-régi bölcseket.

Reggeli látogató

Kosztolányi Dezső fordítása

Nyugodalmos reggel megkoppan az ajtóm,
köntösöm felöltöm, a zárt félrehajtom.
Kérdezem, ki keres ilyen korareggel:
"Hív pór - rebeg egy hang - igaz szeretettel."
Bort, rizslevest hozott, mivelhogya azt látja,
hogya szűkösen teng itt a felebarátja.
"Rongyokban éldegélsz zsupfödeles házba,
vágy nem lakik benned, mely nagyra csigázna.
Mindenkia tülekszik, a kedvét betölti,
nos, verekedj te is, ugya, ahogya a többi."
"Meghat a jóságod, öregem - feleltem -,
ám más az ő lelkük és más az én lelkem.
Esni talán tudnék sárba, de - hasztalan -
magamhoz sohase lennék igaztalan.
Hát jer, vigadozzunk, igyuk ki a korsót,
mert szándékom kemény: én állom a Sorsot..."

Részeg apa panaszkodik fiaira

Kosztolányi Dezső fordítása

Hajam fehér, bozontos, repkedő,
arcom csupa redő.
Van öt fiam, van nékem öt fiam
s utálják a papirt mindannyian.
A-su tizenharcéves,
folyton henyél, lustálkodik az édes.
A-süan, az iparkodó gyerek,

de gyűlöli a Szépművészetet.
Tizenhároméves már Jang-tuán,
ám a betűre csak bámul bután.
Tung-csu kilenc, értelme az kevés,
csak egy dolog érdekli, az evés.
Ha így ver az ég, mit tegyek? Bizony,
részeg vagyok mindig. Iszom, iszom.

Pákozdy Ferenc fordításai

Régi időkre gondolok **a Kuj-mao év tavaszának elején, kunyhómban** Pákozdy Ferenc fordítása

Régi időkre gondolok .
A régi Mester ránk azt hagyta egykor:
Jó elvvel élj, ne gyötrődj gondokon.
Elnézek messze, hova el nem érek,
Majd elfordítom vágyam, dolgozom.
Szántok, jól esik a mezőn a munka,
Társaimat bíztatja mosolyom.
A szántón messzi szelek csapnak össze,
Szépen kihajtott palántasorom.
Bár termésem nem vettem számba eddig,
Munkám hasznos, öröme van okom.
Szántás-vetés közben pihenek olykor,
Utas gázlót nem kérdez, megszokom.
Ha alkonyodik, együtt hazatérünk,
Szomszédoddal megosztom étkeim, borom.
Majd becsukom sövénykapum dudolva.
Csak hadd legyek paraszt mindenkoron.

Csü-o-ba érkezve, mint a tábournok titkára Pákozdy Ferenc fordítása

A világ dolgával én ifjan nem törődtem,
Lant mellett s könyvek közt folyt le az életem.
Kopott ruhában is öröm töltött el engem,
Nyomorban is derű köszöntött fényesen.
Ám sorsom kényszerített, legyek hivatalnok,
Akaratom ellen esett ez énvelem.
Írásaim eldobva, szoltam: befogni reggel.
Egy ideig kertem, földem nem nézhetem.
Messze, nagyon messze úszott az árva csónak,
Míg a gondolatom hazaszállt szüntelen.
Ó, az utam nem vitt-e túllontúli távol?
Hegy, völgy, ezer mérföld, ez jutott énnekem.
A szemnek fáj, más utat, folyót látni egyre,
Kunyhórnra gondolok a hosszú éjeken.

Felhőt nézek s madár láttán elfog a szégyen,
Folyót érek s gyors hal láttán restelkedem.
Szabad lenni - e vágy mindig szívemben égett
S testem mégis béklyót viselni kénytelen.
Magam most kis időre megadom a sorsnak,
Kunyhóm, mint egykor Pan Ku, végül meglelem.

Vers az Őszibarackvirágos forrásról

Pákozdy Ferenc fordítása

Hogy a világ rendjét Csin-császár megzavarta,
Elmentek a bölcsek, mind messze menekül.
Huang és társai a Sang hegyére értek,
Ám sok más ennél is messzebb vidékre gyűl.
Útjuk minden nyoma elenyészett örökre,
A lábuktaposta ösvényre gaz terül.
Hogy legyen mit enni, földművelésbe fognak,
S házukba megtérnek, mikor a nap elül.
Eperfa és bambusz kínálgat nekik árnyat,
Bab s rizs, évszak szerint, szolgál eledelül.
Selyemhernyó hosszú fonalat ad tavasszal,
Királyi adóba a magból nem kerül.
A vadonban utat csak maguknak taposnak,
Csak egymásnak felel eb s kakas éberül.
Úgy áldoznak, miképp megszokták hajdanában,
Ruházkodásuk új divattal nem vegyül.
Ahogy kedve telik, futkos s dalol a gyermek,
A vénje meg sétál s egymás láttán derül.
Tudják, itt a tavasz, mert csupa fény a fű is,
Látják, eljő az ősz, fák ága feketül.
S bár nincsen naptárunk, az időt hogy mutassa,
A négy évszak így is egészé kerekül.
Békességben élnek, boldogság derűjében,
Miért is törnék fejük, mint élni emberül.
Már ötszáz éve tán, hogy élnek rejtve, távol,
S jött egyszer valaki s titkukra fény derül.
De tiszta és piszkos más-más forrásból buggyan
Az hazatért s hírük újból mélyre merül.
Megkérdem tőletek, akik jártok e földön,
Mint méritek fel azt, mi mindenen felül?
Szeretnék szellőre kapni, magasra szállni
És társra, baráttra lelni végezetül.

Szedő Dénes fordításai

**HSZIN-CSOU ÉVÉNEK HETEDIK HÓNAPJÁBAN,
SZABADSÁGRÓL VISSZATÉRŐBEN, ÉJJEL A CSIANG-LING-I ÚTON,
TU-KOU HATÁRÁBAN**

Szedő Dénes fordítása

Szabadon éltem jó harminc évig,
világi gondtól köd-messzeségben,

meghitt könyveim társaságában,
becsvágytól menten, erdőmben éltem.
Mért is hagytam ott kertem magányát,
Csiang-ling zajával hogy felcseréljem?
Ősz volt, amikor csónakba szálltam,
búcsúmat véve folyam-szegélyen.
Est beálltával hideg szél támadt,
holdas ég borult éjjel fölém,
csillog-villog most mind az egész táj,
ragyog a folyó tükre fehéren.
Szolgálat gondja nem hágy aludnom,
caflatok egyre éj közepében.
Mi közöm Ning Csi sima dalával!
Földműves-élten csüggött a szívem.
Fövegem hagyva, kunyhómba térnék,
jómód rabjaként ne kelljen élnem.
Szívem szerinti viskóm ha laknám,
tisztán ragyogna nevem és hírem.

HAZATÉRVE FALUSI LAKOMBA Szedő Dénes fordítása

1

Világi élet sohase vonzott,
hegyek és dombok az én világom.
Ám a por-világ törébe estem,
s év évre múlt el már tizenhárom.
Rabmadár vágyik vissza vadonba,
a hal folyóba térne mocsárból:
visszatértem hát kertem ölére,
s töröm az ugart déli határon.
Kedves földecském alig két holdnyi,
zsúpos lakomban nyolc-kilenc fülke.

Szilfa és fűz vet udvarra árnyat,
szilva- s barackfa tornácom óre.
Ködös távolban fekszik a község,
lágyan kígyózik házai füstje,
kutyák ugatnak a sötét utcán,
kakas rikoltoz facsúcsra ülve.
Nem jut el zaj, por az udvaromba,
szobám üres, de időm, az sok van.
Hosszú időn át ketrecben éltem,
élek most szívem szerint, nyugodtan.

2

Idekint ritkán látni csak embert,
kocsi az úton nagynéha jár csak.
Nappal is zárva font túske-ajtóm,
s elkerül gondja a por-világnak.
Olykor az úti gyomokat irtván,
ha falubélik előtalálnak,
zagyvaságokról sose beszélünk,
csak arról, eper s kender hogy állnak.
Eperfa s kender egyre magasabb,

s hízik a földem barázda-sorral.
Csak egytől félek: dér vagy jég éri,
s pusztul a termés együtt a gyommal.

3

Babot ültettem déli hegy alján;
babom alig hajt, s megered száz gyom.
Hajnalban kelek, irtom a dudvát,
s viszem a holdfényt haza kapámon.
Keskeny az ösvény, magas a giz-gaz,
s éjjeli harmat csurog ruhámon,
ám el nem állok soha tervemtől:
ruhám elázhat, csöppet se bánom.

4

Régóta járok hegyet s morotvát,
őserdőt, rónát kedvtelve mérek,
magammal viszem olykor öcsém is,
s cserjén áttörve, romokhoz érek.
Eltéblábolok a sírhalmok közt,
s ott, ahol egykor emberek éltek,
kutak s tűzhelyek nyomait látom,
eperfát, bambuszt korhaszt enyészet.
Odalépek egy rőzsessedőhöz:
„Ez emberekből vajon mi vált itt?”
S felém fordulva feleli szóval:
„Mind odahaltak utolsó szálig.”
„Nemzedék múltán új piac, új sor” -
lám, ez a mondás igazat állít.
Elszáll az élet, akár az álom,
közös a vége: semmivé válik.

5

Mord-magam térek haza, botozva
sűrű bozóton, vészes ösvényen.
Sekély s áttetsző a hegyi csermely:
hadd mossa lábam úton-útfélen.
Frissen erjesztett borom leszűröm,
szomszédot látok tyúk-estebéden.
Leszáll az alkony, szobám sötétül,
világítok hát rőzsém tűzével.
Megjött az öröm, kár, hogy oly kurta:
máris hajnallik, s oda az éjem.

A VUSEN-ÉV HATODIK HÓNAPJÁBAN ELSZENVEDETT TŰZVÉSZRŐL

Szedő Dénes fordítása

Erdőbéli rossz fű-kalyibámért
fényes kocsiról vígan lemondtam.
Ámde a nyáron szüntelen szél fűtt,
s kunyhóm elpusztult lángba borultán.
Egy gerendája sem maradt épen,
s lakni egy döntött csónakba bújtam.

Hosszúk, hosszúk e kora-ősz éjek,
süt a hold fennen, maholnap telt lesz,
gyümölcs és zöldség éledezik már,
a riadt varjak még késlekednek.
Éjfél van, állok elrélvedezve,
s átfogom szemmel a kilenc mennyet.

Kiskoromtól a magányt szerettem,
s ez fölé emelt negyven évemnek;
követte testem természet útját,
lelkem maradván magányos, veszteg;
lettem független, hajlíthatatlan:
kövek és jáde sem keményebbek.
Felnézek, s Tung Hu korán tűnődöm:
hullt magot akkor föl sose szedtek;
kelni, feküdni jóllakottságban:
más gondjuk sem volt az embereknek.

Ennek már vége, nem így van máma;
ideje is, hogy öntözni menjek!

IDDOGÁLOK

(Szemelvények)

Szedő Dénes fordítása

Míg visszavonultan éltem, hosszúak voltak az éjek, kevés örömöm akadt. De néha jó borhoz jutottam, és olyankor nem múlhatott el ivás nélkül az éjszaka. Árnyékomon merengve, magányosan üritgettem poharamat, míg csak le nem részegedtem. Ha megérkezett a mámor, akkor mulattam rímeléssel, verslábak számolásával. Sok papírt és tust fogyasztottam, válogatás nélkül fakadtak a versek egymás után. Megkértem aztán egy barátomat, másolná le őket mulatság kedvéért.

1

Tavasz, lombhullás: egy sem állandó,
múlik az egyik, másika váltja.
Hogy eme Sao Ping, ki tököt termel,
egy amaz úrral, ki mondaná ma?
Hideg és hőség: jó és búcsúzik
emberi sorsok példázatára.
Örök törvény ez, igaz és bölcs érti,
s múlttal, jövővel perbe nem szállna.
Üritgessük hát boros kupánkat,
nappal és éjjel jókedvben járva!

3

Utat tévesztvén jó ezer éve,
kiki szégyelli már, amit érez.
Van ugyan bora, ámde nem issza,
mivel csak talmi hírnévre éhes,
Pedig az élet igaz értékét
mi más adná, mint épp ez az élet?
S ez az egy élet oly igen kurta:
elzúg, valamint villáma égnek.
Száz év is mindent összekuszál már:
élj hát, míg élhetsz, s másra ne éhez!

7

Virul a szépszín őszi krizantém,
harmatos főit most szedem össze.
Csurranjon hát e jó búfelejtő,
s ragadja lelkem világtul messze!
Vallatom kancsóm árva-magamban,
önként dől az már, bort töltögetve.
Nap tűnik; minden állat elül már,
madarak térnek haza cseregve.
Ablakban állok, elfütyörészek:
vagyon az élet újra ínyemre!

14

Meglátogatnak jó cimboráim,
felkerekedünk kancsót ragadva.
Fenyő tövéből elhordjuk tűit,
s megjön a mámor pár kupa borra.
Vének módjára szót szóra hányunk,
immár rend nélkül poharazgatva.
Azt sem tudom már, vagyok-e vajon,
s mit vél a világ, fütyülök arra.
Elrugaskodtam jó messze tőle:
boldogságomat hegy leve adja.

20

Fu-hszi és Sen-nung rég elköltöztek,
s az igaz ember azóta ritka.
Ama Lu-beli Vén a világot
összeöltötte s megtisztogatta.
S habár a fönix akkor se jött el,
zene, szertartás újult alatta.
Su és Sze vize megszűnt csobogni:
később Csin-földjét elárasztotta.
Dalok s Írások Könyve mit vétett,
hogymeg egy nap őket tűz hamvasztotta?
Mily derekas volt ama néhány vén:
nagy-nagy szolgálát, amit ők tettek!
Mért van az, hogy ma nem akad másuk,
s a Hat Könyvről is elfeledkeznek?
Naphosszat hajtom, bolygva, kordémat,
de hol a gázló, ki se kérdez meg.
Ha most nem térek vissza a borhoz,
fejkendő kötni mint merészkedjek? -
Bánom, hogy annyi sértő szavam volt:
nézd el, uram, egy részeg embernek.

PANASZOS VERS CSU-BELI DALLAMRA

Pang és Teng úrnak

Szedő Dénes fordítása

Rejtett és messzi az ég ösvénye,
démonok lénye megfoghatatlan!

Jó hivatalról álmodtam egykor,
s hatszor kilenc év telt el dologban.

Alig nőttem fel, jött a baj csóstül,
alig nősülve, özvegy maradtam.
Kunyhóm többször is tövig leégett,
vetésem féreg rágta le sorban,
szél s eső verte minden irányból,
s édeskevés lett, amit behordtam.
Nyári napokon hosszan éheztem,
téli éjeken pőrén vacogtam.
Téli estéken ticszóra vártam,
nyári hajnalban alkonyra lestem.
Eget nem vádlok, rajtam fordult meg,
csak mit szemem lát, azt keveslettem,
s holtom után, haj, nevem és hírem
szállongó füstként vész el a ködben!

E szomorú dalt csak nektek szántam,
más meg nem érti, csupán ti ketten.

RÉGI VERSEK-MODORÁBAN

(Szemelvény)

Szedő Dénes fordítása

Alkonyodik. Nincs felleg az égen,
ősz szellő leng lágyan, szelíden.
Szép énekesnők ily éjet kedvel,
iszik, dalolgat, hajnalig ébren.
Dala elhalván, mélyet sóhajtok:
igen megejtett az énekével.
„Felhők közt ragyog, ragyog a holdfény,
virág pompázik lomb közt megbújva.
Mért hogy e szépség csupán órányi?
Milyen lesz mindez kis idő múlva?”

A SAN-HAJ-CSING OLVASÁSAKOR

Szedő Dénes fordítása

Tavaszelő van, fű, fa kizsendül,
kunyhóm fölébe lomb emel sátrat,
madarak lelnek hű menedéket,
kedvelem én is most kalyibámat!
Végeztem már a szántás-vetéssel:
ideje itt van az olvasásnak.
Barát ha jó is, megreked útban:
kocsi számára keskeny a járat.
Boldogan töltök egy kupa újbort,
s szedek a kertben hozzá salátát.
Finom eső jön kelet-irányból,
szellőnek hozva cirógatását.
Elnézegetem Csou-király könyvét,
s benne a Hegyek s Tengerek mását.
Átfogom ímhol mind a világot:
mért is ne lennék boldog s vidám hát?

ÉNEK CSING KO-RÓL

Szedő Dénes fordítása

Gondját viselte híveinek Tan,
bosszulni készült Csin fejedelmét;
száz vitézt hívott aggként magához,
s Csing Ko-ra hagyta bosszúja tervét.
Barátért halni kész a nemes szív,
indult hát Csing Ko, ragadva pengét.
Fútt fehér ménje az országúton,
míg őt könnyek közt megsüvegelték.
Büszke hajzatán kalpag magaslott,
leheletétől lengett a bojt-vég.
Ji-folyó partján volt a búcsú-tor,
körülték őt mind a vitézek.
Csien-li bús nótát vert ki a lantján,
rá Szung-li ajkán felelt az ének.
Baljós szél rontott arra süvöltve,
a folyón torló habok kelének.
Síró sang-hangok könnyet facsartak,
jü-hangok zúgtak fenyegetőleg.
Érezte ő, hogy vissza már nem tér,
s nevét hagyja csak utó-időnek.
Nem nézett hátra: kocsija szállott
lengő ernyővel Csin udvaráig.
Temérdek utat tett meg haragvón
ezer kanyargón, városon át is.
Térképre görnyed Csin ura: Hajrá!
De meg is retten: mi vár reá itt!
Ámde, jaj, Csing Ko nem harcra termett,
nem is jutott hát diadaláig!
De ha meg is halt rég e hős férfi,
s ezer év elfolyt: szeretem máig.

ÉTELT KOLDULVA

Szedő Dénes fordítása

Éhínség űzött el otthonomból,
nem tudtam, merre, hová is mostan!
Mentem, mentem, s e faluba értem,
zörgök az ajtón, megállok szótlan.
Mi van lelkemben, érti a gazda,
s jóltart; hiába nem csámborogtam.
Nap és éj eltelt beszélgetésben,
ittunk, majd csészém lefordítottam.
Megünnepeltük új barátságunk,
kedvünk versben, dalban áradt egyre jobban.

Hálás vagyok hát néked, mint Han Hszin
a mosónőnek volt egykor hálás;
én csak a szívem nyújthatom, ám az
más éltedre is tartogat áldást.

Szerdahelyi István fordítása

A szegény írástudó dicsérete

Szerdahelyi István fordítása

1

Támasza van mind a „tízezer családnak”,
csak én, árva felleg, szállok elhagyatva.
Eltűnik a felhő, szétoszlik az égen,
csillogását többé senki sem láthatja.
Ha az éji ködön a pirkadat áttör,
minden madár együtt röppen a magasba.
Egy - mint én - később száll elő az erdőből,
s hamar visszatér, nem vár az alkonyatra.
Gyöngé, s hazaszáll a régi keréknyomba,
hogyan is ne fázna, hogy is ne koplalna!
Ám hogyha megértő barátot nem talál,
így van, s vége, mért is bánkódnék miatta?

2

Dermesztő hideg van, most ér véget az év,
zsákvászonba bűvök tornácon napozva.
Az északi kert már tar gallyakkal telve,
és eltűnt a déli veteményes lombja.
Felfordítom kancsóm: kortynyi bor sincs benne,
nézem a tűzhelyet: füstje nincs régóta.
Garmadában áll a sok könyv székem mellett,
dél múlt, s olvasásra lelkem mégis lomha.
Nincs gondom, nem úgy, mint Csen-ben a Mesternek,
akit tanítványa faggatott aggódva.
Mivel vigasztaljam magamat e bajban?
Ilyen volt örökké a szegény bölcs sorsa.

Tőkei Ferenc fordítása

Öt fűzfa mester életrajza

Tőkei Ferenc fordítása

<https://terebess.hu/keletkultinfo/taojuan.html>

Mesterről senki sem tudja, hová való, s nem tudni pontosan a családi és személyi nevét sem. Konyhója mellett öt fűzfa állott, azokról kapott nevet, amin emlegessék.

Nyugodt volt, csendes, kevés beszédű. Nem becsülte semmire a dicsőséget és a hasznot, de szerette könyveit olvasgatni, anélkül hogy

valaha is a szórszálhasogató értelmezéseket kereste volna. Ám valahányszor csak megértette egy írásmű mélyebb értelmét, olyan boldog volt, hogy enni is elfelejtett tőle.

Alaptermészete olyan volt, hogy nagyon szerette a bort; minthogy azonban háza szegény volt, nem mindig tudott hozzájutni borához. Ám rokonai és régi barátai, kik jól ismerték hajlandóságát, gyakran egybegyűltek egy kis borozgatásra, és sohasem mulasztották el, hogy őt meghívják. Amit felkínáltak neki, rögtön megitta, s egy idő múlva mindig lerészegedett. S ha már részeg volt, haza is ment, mert hiszen tökéletesen közömbössé lett számára, hogy marad-e, vagy pedig elmegy.

Nyomorúságos viskója egészen üres volt, nem védte őt meg sem szélről, sem naptól. Ócska kabátkáját megszámlálhatatlan folt tartotta össze, ételes kosara és kancsója többnyire üresen tátongott. És ő mégis elégedett volt. Gyakorta költői műveket szerkesztett a maga mulatságára, s azokban mindannyiszor saját érzelmeit fejezte ki. Elfeledkezett ő arról, hogy nyeresre vagy vesztesre gondoljon, s így éldegélt, míg meg nem halt.

Verssorokban szólván:

Csien Lou felesége mondotta uráról:
"Szegény, alacsony sor nem bántotta soha,
Vagyon és rang után ő nem futott soha."
Ő és Fűzfa Mester miféle ember volt,
Hogy csak borozgatva, verseket faragva
Leltek a szívüknek teljes boldogságot?
Ők tán Vu-huaj király ős népéből valók?
Vagy tán Ko-tien király ős népéből valók?

Weöres Sándor fordításai

Fiaimat szidom

Weöres Sándor fordítása

Fehér haj lepi két halántékom,
élek még vénen, legyengült testtel.
Bár öt fiam van - nem foglaloznak
a papírvél, íróecsettel.
Az első: A-su, tizenhat éves, lustálkodásban sosem maradt el;
A-hszüan tizenöt tavasz felé jár,
de nem törődik művészetekkel;
két iker: Jung s Tuan, tizenhárom múlt,
s mi hat és mi hét, nem ismerik fel;
Tung fiam kilenc esztendősen éppen,
gesztenyét, körtét hoz teli zsebbel.
Ha már a végzet ezt mérte énrám,
nosza elő a teli serleggel!

**A Kutya évében, a kilencedik hónapban,
amikor először arattam rizst a Nyugati-Földön**

Weöres Sándor fordítása

Bölcsességen áll az emberi lét,
de legfontosabb: ruha s eledel.
Mondd: van-e, aki semmibe veszi,
s akit csak saját ágya érdekel?
Ha tavasz virul: szántunk és vetünk
a jó aratás nem is marad el.
Hajnalban kelek, nem lustálkodom
este faekém hazacipelem.
Szállong a hegyen a harmat, a dér,
közelgő fagyot szilaj szél terel.
A földművelő ügyel-bajjal él,
a sok küszködést nem kerüli el,
megkínzott ina éjjel is sajog-
de csakis saját lelkének felel.
Mégfürdik, s pihen eresze alatt,
bortól felüdül a fáradt kebel.
Rég Csang és Csie is így vélekedett,
s eltelt ezer év, s telhet még ezer:
őket követi a szántóvető;
én se búsulok, ha sok a teher.

Iddogálok

(Szemelvény)

Weöres Sándor fordítása

Még alig virrad, és kopogtatnak.
Felöltözöm hát, nyitom kilincsem,
kérdézem: ki az? Paraszt apóka,
jószándék hozta, kérése nincsen,
csak ajándéka: sejtve inségem,
nagy kanna rizsbort hoz nékem ingyen:
„Szalmaviskód van, jársz csupa rongyban,
pedig juthatnál szebb helyre innen;
ahányan élünk, jobb módra vágyunk,
s te kastély helyett rnegbújsz a színben.”
„Öreg apóka, igazad volna,
de szabadságom: egyetlen kincsem.
Szekerezhetnék sok görbe úton,
de vajjon szívem mit szólna, mit sem ...
Eh! kordém sose zötyögjön! inkább
a jó bort együtt élvezzük itten.”